

Eugeniusz Sakowicz

"Sigla: zbiór skrótów nazw
instytutów życia konsekrowanego,
stowarzyszeń życia apostołskiego
oraz inych instytucji z nimi
związanych", Mirosław Daniluk,
Lublin 2012 : [recenzja]

Forum Teologiczne 16, 257-260

2015

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

Można stwierdzić, że zaprezentowany w recenzowanej pracy naturalizm_{ppp} jest z pewnością oryginalny, lecz pytanie o relacje między nauką a religią, jakie na tej podstawie miałyby zachodzić, pozostaje otwarte.

PAWEŁ SOKOŁOWSKI

Ks. Mirosław Daniluk SCJ, *Sigla. Zbiór skrótów nazw instytucji życia konsekrowanego, stowarzyszeń życia apostołskiego oraz innych instytucji z nimi związanych*, Towarzystwo Naukowe Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II, Lublin 2012, ss. 613

Bardzo ważnymi publikacjami są dziś te, do których często będziemy sięgać, by sprawdzić informacje, zweryfikować czy nawet skonfrontować. Informacja naukowa odgrywa niepoślednią rolę w każdej poważnie traktującej swoje zadanie Bibliotece. Nie może w niej przede wszystkim zabraknąć słowników i encyklopedii, tych ogólnych, trafiających do szerokiego kręgu odbiorców, jak też i tych szczegółowych, będących domeną specjalistów. Bardzo ważne są też dzieła typu: „Wykazy skrótów” czy też „Zbiory skrótów”. Jeśli zaopatrzone są one w dodatkowe indeksy, to ich wartość jest ogromna. Na ich podstawie można podjąć się trudu przygotowania kolejnych książek, podręczników czy leksykonów. Lektura wskazanych publikacji może być inspirująca!

Nie jest bowiem prawdziwe stwierdzenie, że wszystko można znaleźć w Internecie. Nie wszystko też można „wygooglować”. To nowe, wchodzące w lingwistyczny obieg słowo oznacza: „wejście w Google” i zdobycie poszukiwanej informacji bądź zweryfikowanie, sprawdzenie wiadomości już „posiadanej”. Biblioteki wciąż są potrzebne i pewnie niezbędnymi będą i w przyszłości. Nie wszystko można sprawdzić „on line”. Na przykład, wpisując w wyszukiwarce internetowej hasło skrótu OSB, pozyskać można różne informacje. Historycy, kulturoznawcy oraz teologowie wiedzą, że OSB to skrót zakonu Ordo Sancti Benedicti. Każdy benedyktyn po swoim imieniu i nazwisku umieszcza skrót nazwy zakonu do którego należy. W Internecie natomiast większość wyszukanych stron dotyczy nie benedyktynów, lecz „płyty OSB” (ang. Oriented Strand Board), drewnopochodnej, trójwarstwowej płyty wykorzystywanej w budownictwie. Analogicznie, liczne skróty zakonne rozszyfrować można w Internecie w odniesieniu do lokalnych organizacji, społecznych, kulturalnych czy nawet politycznych. FDP to niemiecka Freie Demokratische Partei (Wolna Partia Demokratyczna), ale przecież ten sam skrót FDP to Filii Divinae Providentiae, czyli Małe Dzieło Bożej Opatrzności – zgromadzenie zakonne orionistów.

Bywa też, że różne zakony czy zgromadzenia zakonne mają taki sam skrót, np. SCJ. Członkowie tych samych zakonów bądź zgromadzeń zakonnych używają różnych sigli, np. SI i TJ czy TS lub SDB. Stąd też w obliczu takiej pośredniej dezinformacji książka ks. Mirosława Daniluka SCJ pt. *Sigla. Zbiór skrótów nazw instytutów życia konsekrowanego, stowarzyszeń życia apostolskiego oraz innych instytucji z nimi związanych* jest niezwykle cenna i niezbędna. Z pewnością każdy historyk (w tym historyk Kościoła oraz kultury), prawnik cywilny (w tym specjalizujący się w zakresie prawa wyznaniowego oraz kanonicznego), teolog (w tym hagiograf) i religioznawca, nadto dziennikarz, pracujący w różnego rodzaju mediach, a także każdy czytelnik zainteresowany tematem zasygnalizowanym w tytule książki powinien mieć ją na swej półce – jako jedno z narzędzi warsztatu pracy. Powinna się ona znaleźć w każdej specjalizującej się w humanistyce księżnicy uczelnianej czy w podręcznej bibliotece redakcyjnej. Z powyższych racji recenzowanie książki czy raczej jej rekomendowanie trzy lata po opublikowaniu nadal ma sens.

Prezentowane dzieło jest owocem kilkudziesięciu lat pracy naukowej ks. M. Daniluka, wymagającej wręcz benedyktyńskiej cierpliwości i przysłowiowej „szwajcarskiej precyzji”. W latach 1972–2004 autor pracował w redakcji encyklopedii katolickiej (wydawanej przez Towarzystwo Naukowe KUL), a następnie w Instytucie Leksykografii KUL. Pełnił odpowiedzialną funkcję redaktora działu „Zakony”. Napisał setki artykułów encyklopedycznych oraz haseł, w tym liczne, pionierskie teksty w polskiej, a nawet światowej encyklopedystyce i leksykografii. Opracowywał struktury bardzo złożonych artykułów encyklopedycznych. Ks. M. Daniluk jest jednym z najwybitniejszych w Polsce encyklopedystów-leksykografów.

Zwyczaj używania *siglów*, czyli skrótów nazw zakonów potwierdzają już w XIV w. wspomniani wyżej benedyktyni (OSB) oraz franciszkanie (OFM). W kolejnych wiekach skrótów zakonnych używali członkowie innych instytutów życia konsekrowanego; są one powszechne w nomenklaturze kościelnej. Oficjalny rocznik statystyczny Stolicy Apostolskiej *Annuario Pontificio* od 1928 r. zaczyna je umieszczać przy zakonnych instytutach męskich, a od 1999 r. – przy żeńskich. Ich liczba rośnie wraz z zatwierdzaniem przez Stolicę Apostolską nowych instytutów.

Niezbędną pomocą w rozpoznawaniu czy wręcz w rozszyfrowywaniu skrótów zakonnych jest zatem książka ks. M. Daniluka. Autor podzielił pracę na trzy części. Część I – „Sigla instytutów” stanowi zasadniczy trzon. Obejmuje ok. 3100 ułożonych alfabetycznie skrótów instytutów życia konsekrowanego i stowarzyszeń życia apostolskiego (na prawie diecezjalnym i papieskim) oraz ich rozpisanie. Podaje (w języku łacińskim i w językach narodowych: włoskim, francuskim, hiszpańskim, portugalskim, niemieckim, angielskim, niderlandzkim i polskim) ich

nazwy popularne (np. salezianie) i oficjalne (Towarzystwo Salezjańskie). Określa status prawny instytutów w Kościele (z. = zakon; z.z. = zgromadzenie zakonne; i.ś. = instytut świecki; s.z.a. = stowarzyszenie życia apostołskiego). Zamieszcza imiona (także zakonne) i nazwiska ich założycieli i współzałożycieli, rok, miejscowość i kraj założenia (jeżeli miejscowość jest mało znana). W niektórych przypadkach przekazuje informacje dotyczące genezy określonego instytutu. Autor zastosował w tej części książki system odsyłaczy funkcjonujących między *sigłami* głównymi i *sigłami* obocznymi.

W części II autor zawarł „Indeks osobowy” oraz „Indeks nazw instytutów”, które wprowadzone zostały ze względu na bogactwo informacji zamieszczonych w części I. W „Indeksie osobowym” (rejestrującym ponad 2100 osób) zamieszczone zostały: nazwisko i imię danej osoby, *sigła* instytutu, którego była ona członkiem, następnie rok urodzin i śmierci [w nawiasach kwadratowych] oraz odesłanie (→) do *sigła* głównego, pod którym można je znaleźć (np. Gumercindo dos Santos José SDB [1907–1991] → CDM). W przypadku hierarchów wymienia ich nazwisko i imię oraz wskazuje na daty roczne ich konsekracji biskupiej, nominacji arcybiskupiej, a także kreacji kardynalskiej (np. bp od 1984, abp od 1990, kard. od 2000). Błogosławieni i święci (razem ponad 400 osób) umieszczeni są w indeksie pod nazwiskami (np. Guerrero y González María de los Angeles, zak. Aniela od Krzyża), lecz zgodnie z zasadami hagiografii kościelnej odsyłani są pod imiona (np. Aniela od Krzyża, chrzestne Maria de los Angeles, Guerrero y González [1846–1932] św. → HC(1). Po datach rocznych ich urodzin i śmierci, podana jest informacja o ich beatyfikacji (bł.) lub kanonizacji (św.). Po tej informacji następuje odesłanie do odpowiednich *sigłów* w części I.

„Indeks nazw instytutów” (ponad 7300) sporządzony został w różnych językach. Po nazwie dodane są *sigła* oboczne (w nawiasach zwykłych) z odesłaniem nazwy do *sigłów* głównych w części I, w których występują (np. Benedictine Sisters of Divine Providence (BSDP) → SBP(2). Indeksy pozwalają czytelnikowi nieznającemu skrótu instytutu (a znającemu tylko nazwisko założyciela lub nazwę instytutu) dotrzeć do głównego skrótu w części I zawierającej pozostałe informacje.

W części III zostały ujęte *sigła* federacji instytutów życia konsekrowanego i stowarzyszeń życia apostołskiego. Osobno, alfabetycznie, autor wymienia skróty organizacji międzynarodowych i federacji krajowych, do których sporządzono wykaz alfabetyczny.

Podkreślę wyraźnie – praca ks. M. Daniluka jest najbogatszym i jedynym w świecie zbiorem *sigłów*, w którym rozpisano w różnych językach nazwy skrótów zakonów, zgromadzeń zakonnych, instytutów świeckich oraz stowarzyszeń życia apostołskiego. Ponadto, zawarte są tu cenne informacje o ich statusie prawnym w Kościele katolickim, ich założycielach i założycielkach oraz ich przy-

należności do instytutu, o datach narodzin i śmierci, a także o ich ewentualnej beatyfikacji lub kanonizacji.

Praca jest logicznie skomponowana, co umożliwia dotarcie prosto i szybko do *sigłów* instytutów albo – korzystając z indeksów – do innych podstawowych informacji związanych z tematem. Baza bibliograficzna podana przez autora obejmuje oprócz opracowań w języku polskim, także encyklopedie obcojęzyczne, a w odniesieniu do instytutów powstałych w ostatnim czasie – strony internetowe (ze względu na krótki odstęp czasu od ich powstania do zaistnienia w publikacjach drukowanych).

I na koniec osobista refleksja. Po ukończeniu studiów teologicznych na KUL-u (połowa lat 80 XX w.) podjąłem pracę zawodową najpierw w Towarzystwie Naukowym KUL (wydawca *Encyklopedii katolickiej*, którą przez lata współtworzył ks. M. Daniluk SCJ), a następnie w redakcji tejże encyklopedii. Przez blisko dziesięć lat dzieliłem ten sam redakcyjny pokój z ks. Mirosławem. Zawsze podziwiałem jego pasję poznawczą, dynamizm twórczy, wspomnianą benedyktyńską cierpliwość, nadto dokładność w pracy właściwą skrybom działającym naukowo w klasztorach dawnej Europy, a ponadto jego szybkość działania, niezbędną przy wydawaniu czasopism cyklicznych. Pasją ks. Mirosława była i jest muzyka. Z pewnością to dzięki niej stał się wytrwały, zdeterminowany i zaangażowany w dzieło tak wielkiej wagi, które tu pokrótce zostało przedstawione.

EUGENIUSZ SAKOWICZ

Janusz Mariański, *Sekularyzacja – desekularyzacja – nowa duchowość. Studium socjologiczne*, Zakład Wydawniczy „NOMOS”, Kraków 2013, ss. 288

Religia jest jednym z istotnych składników kultury, często poddawana jest analizie w refleksji humanistycznej. Do jej konstytutywnych elementów zalicza się z reguły doktrynę, kult oraz społeczność. Religię można rozpatrywać pod wieloma różnymi aspektami (historycznym, filozoficznym, teologicznym, kulturowym, psychologicznym czy socjologicznym). W pracy ks. Janusza Mariańskiego pt. *Sekularyzacja – desekularyzacja – nowa duchowość. Studium socjologiczne* przedmiotem wnikliwej analizy z socjologicznego punktu widzenia są trzy istotne fenomeny występujące na gruncie religii w XX i XXI w. Prof. Janusz Mariański – polski duchowny rzymskokatolicki, socjolog (socjologia moralności, socjologia religii), jest pracownikiem naukowym Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II, członkiem wielu towarzystw naukowych, autorem 50 książek i około tysiąca artykułów.